

Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

Místní národní výbor Želčany

(1925) 1945–1964 (1973)

Inventář

EL NAD č.: 468

AP č.: 497

Jana Mašková

Blovice 2017

Obsah

Úvod

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	9
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	9
Seznam použitých pramenů a literatury	10
Příloha	11
Seznam použitých zkratk	11
Inventární seznam	12
Úřad národního výboru	13
I. Úřední knihy	13
Pamětní kniha	13
II. Spisový materiál	13
a) Registrurní pomůcky	13
b) Spisy	13

I. Vývoj původce archiválií

Archivní fond obsahuje archiválie původce, kterým byl Místní národní výbor Želčany (archiválie z let 1945–1964) a části archiválií původců, kterými byli Obecní úřad Želčany (archiválie z let 1925–1945) a Místní národní výbor Chválenice (archiválie z let 1964–1973).

Obec Želčany se nachází asi 7 km severně od města Blovice.

Mezi roky 1945–1949 patřila obec Želčany do politického okresu Plzeň. Podle vládního nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, byla obec Želčany s účinností od 1. února 1949 součástí nově vzniklého okresu Blovice. Od poloviny roku 1960, kdy došlo k reorganizaci státní správy, je obec Želčany od 1. července 1960 součástí nově vytvořeného okresu Plzeň-jih. Po sloučení MNV Želčany s MNV Chválenice se obec Želčany stala od počátku roku 1964 místní částí obce Chválenice.

Po skončení druhé světové války v květnu 1945 začaly na osvobozeném území Československé republiky podle ústavního dekretu prezidenta republiky č. 18/1944 Úředního věstníku československého, o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, vznikat národní výbory, které se staly základem organizace veřejné správy. Postavení místních národních výborů v obci, způsob voleb do nich a výkon pravomoci stanovila vláda prostřednictvím vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů. Podle vládního nařízení č. 44/1945 Sb., kterým se mění vládní nařízení ze dne 5. května 1945 č. 4 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, a vyhlášky ministerstva vnitra č. 45/1945 Sb., o úplném znění vládního nařízení o volbě a pravomoci národních výborů, se měl v každé obci ustavit místní národní výbor. Místní národní výbor převzal dnem svého ustavení pravomoci, které mělo dosud obecní zastupitelstvo, obecní rada a starosta obce.

Směrnice č. 6/1945 Ú. 1. ministerstva vnitra pro národní výbory místní a okresní, schválená Vládou republiky československé z roku 1945 a na ni navazující Vyhláška ministerstva vnitra č. 975/1947 Ú. 1., kterou se vydává prozatímní jednací řád pro místní národní výbory (místní správní komise) a jejich složky, určily vnitřní složení výborů, jejich pravomoci, způsoby vedení hospodaření a vedení a podepisování některých druhů písemností. Tyto dokumenty rozlišovaly národní výbory na volený sbor složený z členů národního výboru, jeho složky (rada, předseda, referenti a komise) a úřad národního výboru. Národní výbory byly definovány jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, které v obvodu své působnosti spravují všechny veřejné záležitosti, pokud nejsou spravovány jiným veřejným orgánem. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě a zároveň byla

uplatněna podřízenost národního výboru nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně. Stanovení vnitřní organizace a způsobu, jakým mají národní výbory vykonávat svou působnost, byly v pravomoci ministra vnitra.

Hlavním orgánem národního výboru bylo plénium, které rozhodovalo o důležitých záležitostech obce. Volilo další orgány národního výboru, především radu, která vykonávala zejména rozhodnutí pléna. Poradním orgánem rady byly komise, které volilo plénium národního výboru a které neměly rozhodovací pravomoc.

Místní národní výbor Želčany byl pravděpodobně ustaven v květnových revolučních dnech roku 1945. První dochovaný záznam o činnosti MNV Želčany je zápis v pamětní knize obce o volbách do MNV ze dne 23. června 1946, které proběhly na základě vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů, na podkladě výsledků voleb do Ústavodárného Národního shromáždění, kdy bylo složení národních výborů přizpůsobeno podle těchto voleb. V těchto volbách bylo zvoleno devět členů MNV (z toho 3 členi za KSČ, 4 členové za ČSL a 2 členové za ČSSD). Předsedou MNV byl jmenován Josef Trykar, který tuto funkci zastával od srpna 1945, funkcí místopředsedy byl pověřen Václav Volráb.

Do vydání ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, měly dosavadní právní normy týkající se národních výborů ve většině případů prozatímní charakter. Ústava definovala národní výbory jako „nositele a vykonavatele státní moci v obcích, okresech a krajích“ a jejich existenci právně zakotvila jako nedílnou součást státního zřízení Československé republiky.

Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, byl od 1. ledna 1949 zřízen kraj Plzeňský, jehož součástí se stala i obec Želčany. Zároveň byla vládním nařízením č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů, provedena reorganizace okresů. Obec Želčany se stala součástí okresu Blovice.

V roce 1949 byl vydán mj. zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách. Na jeho základě byla v Plzeňském kraji určena sídla matričních obvodů a stanoven jejich územní rozsah. Zároveň bylo sjednoceno vedení matrik a svěřeno výlučně místním národním výborům v sídle nově zřízených matričních obvodů. Původní sídlo farního obvodu pro obec Želčany se nacházelo ve Chválenicích. Sídlo matričního obvodu, kam byla obec Želčany od 1. ledna 1950 zařazena, se nacházelo ve Střížovicích.

V únoru 1950 proběhla podle § 27 odst. 1 vládního nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů, reorganizace MNV Želčany. Ustavující schůze reorganizovaného národního výboru se konala 31. května 1950, na ní byl předsedou národního výboru jmenován Václav Šofr, dále byli jmenováni referenti pro komisi vyživovací

a plánovací, komisi hospodářskou a pro komisi kulturní a osvětovou. Těmto referentům bylo přiděleno deset členů národního výboru, kteří jim ve výkonu funkcí pomáhali.

Na základě výše uvedeného vládního nařízení byly nově národní výbory rozděleny do čtyř kategorií podle počtu obyvatel a od toho se odvíjely jejich kompetence. MNV Želčany byl s počtem 107 obyvatel zařazen do I. kategorie.

Vládním nařízením č. 119/1951 Sb., o tajemnicích místních národních výborů, byla upravena působnost tajemníků MNV jako jejich plně uvolněných funkcionářů. Tajemník byl výkonným orgánem MNV a za svou činnost odpovídal jeho předsedovi a radě; řídil se jejich pokyny, zúčastňoval se všech schůzí pléna a rady MNV, působil jako politický a odborný poradce a pomocník MNV a to zejména v oblasti zemědělské výroby; za svou činnost odpovídal i předsedovi a tajemníkovi nadřazeného okresního národního výboru. Od 1. března 1952 vykonával funkci tajemníka p. Petrovický.

Do existence národních výborů významně zasáhlo v roce 1954 přijetí ústavního zákona č. 12/1954 Sb., o národních výborech, zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech, zákona č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, na jehož základě proběhly 16. května 1954 první volby do národních výborů. Dosud byli členové národních výborů jmenováni okresním národním výborem na návrh Národní fronty. Volební období bylo tříleté, do té doby fungující referentský systém, kdy určení členové rady měli přidělené jednotlivé úřední agendy, které zajišťovali ve spolupráci s příslušnou komisí národního výboru, a kteří za svou činnost byli odpovědní plenárnímu zasedání a radě, byl zrušen.

Další volby se konaly na základě zákona č. 11/1957 Sb., kterým byl změněn a doplněn zákon o volbách do národních výborů uvedený v předchozím textu.

Na základě těchto voleb, konaných 19. května 1957, se předsedou MNV v Želčanech stal Emil Šlajs, tajemníkem Václav Marášek.

V polovině roku 1960 byly na území státu provedeny územní změny, které se dotkly i obce Želčany. S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, k reorganizaci krajů. Sloučením kraje Plzeňského a Karlovarského vznikl kraj Západočeský. Zároveň došlo ke zřízení nového okresu Plzeň-jih, do něhož byly zahrnuty téměř všechny obce spadající pod správu stávajícího ONV Blovice, ONV Přeštice, ONV Stod a zlomek obcí spadajících pod správu stávajících ONV Blatná, ONV Rokycany, ONV Horažďovice, ONV Klatovy a MěNV Plzeň.

Další volby do MNV se konaly podle nového územního uspořádání dne 12. června 1960 na celém území státu. V souladu se zákonem č. 39/1960 Sb., o volbách do národních výborů, se do národních výborů místo členů volili poprvé poslanci. Zákon č. 65/1960 Sb.,

o národních výborech, upravil působnost MNV. Zároveň bylo volební období prodlouženo ústavním zákonem č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, z původních tří na čtyři roky.

Po těchto volbách vzešel z hlasování občanů nový národní výbor, v jeho čele stanul jako předseda Václav Janda. Tajemníkem byl zvolen Ladislav Aišman, rada se skládala ze tří členů.

Okresní národní výbor Plzeň-jih na základě usnesení č. 2/64 jednání rady ONV Plzeň-jih a 30. plenárního zasedání ONV Plzeň-jih ze dne 24. března 1964 schválil s platností k 15. červnu 1964 sloučení obce Želčany s obcí Chválenice. Název orgánu vykonávajícího správu v jemu určeném obvodu působnosti, byl stanoven na MNV Chválenice se sídlem tamtéž. MNV Želčany tímto dnem zanikl.

Ani po vydání zákona České národní rady č. 367/1990 Sb., o obcích (obecním zřízení), kdy vznikaly nově obecní úřady, Obecní úřad v Želčanech obnoven nebyl.

Sídlo MNV Želčany se z torza dochovaných archiválií nepodařilo zjistit.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie archivního fondu MNV Želčany byly do archivu předány pouze v jednom přírůstku, a to nástupcem MNV Chválenice na základě skartačního řízení (č. j. OA 286/91-Spf.). Do knihy přírůstků byly archiválie zapsány dne 9. srpna 1991 pod č. př. 831.

MNV se ve spisové službě, i když nedůsledně (nepřiděloval ukládací ani skartační znaky u příslušných spisů v podacím protokolu ani přímo na spisy), řídil podle centrálně vydaného spisového řádu, o čemž svědčí přidělování čísel jednacích na aktový materiál. Otisky prezentačního razítka se na korespondenci MNV nenacházejí. MNV zapisoval čísla jednací na došlou korespondenci do pravého horního rohu bez užití otisků prezentačního razítka.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časový rozsah archivního fondu MNV Želčany je (1925) 1945–1964 (1973).

Priorem a zároveň posteriorem archivního fondu MNV Želčany je pamětní kniha vedená v letech 1925–1945 (květen) Obecním úřadem Želčany, v letech (květen) 1945–1964

(červen) Místním národním výborem Želčany a v letech (červenec) 1964–1973 Místním národním výborem Chválenice.

Archivní fond MNV Želčany obsahuje celkem 1 úřední knihu z let (1925) 1945–1964 (1973), 1 podací protokol z let 1945–1953 a 1 karton spisů z let 1945–1953. Časové rozmezí archivního fondu MNV Želčany je (1925) 1945–1964 (1973).

Při provádění generální inventury v roce 2013 byl z knih uložených v archivním fondu Archiv obce Želčany vyňat vložený aktový materiál vzniklý činností MNV Želčany. Jednalo se o archiválie z let 1945–1949 o celkové metrži 0,03 bm.

Část archivního fondu byla uspořádána formou prozatímního inventárního seznamu pracovníky Okresního archivu Plzeň-jih v Blovicích Bohumilem Zbořilem a Irenou Hanzlíkovou v roce 1992 (AP č. 289). V tomto roce byly uspořádány: 1 pamětní kniha z let (1925) 1945–1964 (1973), 1 inventární kniha z let 1966–1967 (při pořádní uložena původním zpracovatelem do kartonu), 1 podací protokol z let 1945–1953 a 1 karton spisů z let 1945–1953, o celkovém rozsahu 0,07 bm. Třídění a pořádní archivního fondu bylo provedeno podle Věstníku vlády ČSR ze dne 30. prosince 1987, roč. 10, částka 7.

Po dokončení inventarizace archivního fondu MNV Želčany v roce 2016 byla tato archivní pomůcka ke dni 12. 1. 2017 zrušena a nahrazena novým inventářem z roku 2017.

Jak již bylo poznamenáno ve II. kapitole, pracovníci MNV se při výkonu spisové služby spisovým řádem řídili velmi nedůsledně. V období, pro které jsou dochovány archiválie v tomto archivním fondu, vedli pouze podací protokol a přidělovali č. j. podle tohoto protokolu, bylo pro pořádní spisů využito umělé schéma pro pořádní spisů archivních fondů místních národních výborů obsažené v Metodickém pokynu pro inventární zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni, č. j. SOAP/006-3120/2007.

Po formální stránce je archivní pomůcka vyhotovena na základě Metodického pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek (č. j. SOAP/006-0767/2010), jeho dodatku (č. j. SOAP/006-1300/2014) a informace k tomuto dodatku (č. j. SOAP/006-0813/2015), Metodického pokynu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra (č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013) a podle metodického pokynu pro inventární zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni (č. j. SOAP/006-3120/2007).

Z výše uvedeného metodického pokynu vychází i rozdělení archivního fondu MNV Želčany. Je tvořen oddílem Úřad národního výboru, který je rozdělen na část věnovanou úřední knize a část věnovanou spisovému materiálu. Část věnovaná úřední knize obsahuje

pouze pamětní knihu, která je zároveň samostatnou inventární jednotkou. Část věnovaná spisovému materiálu je rozdělena na registraturní pomůcky a spisy. Mezi registraturní pomůcky je zařazen podací protokol. Pododdíl spisy obsahuje archiválie ve spisové podobě rozdělené věcně.

Inventární jednotky jsou tvořeny následujícím způsobem: úřední kniha a podací protokol jsou samostatnými inventárními jednotkami. U spisů jsou inventární jednotky vytvořeny každou věcnou skupinou.

Priorem a zároveň posteriorem archivního fondu, je datace u evidenční jednotky (pamětní kniha obce, inv. č. 1), která byla zapsána do kulatých závorek.

Podací protokol pro došlou a odeslanou poštu z let 1945–1953 byl MNV Želčany vedený na dvou samostatných listech, na kterých je zapsáno 82 přidělených jednacích čísel.

U inv. č. 8 (Seznam zemědělských závodů JZD, jejich členů, jednotlivě hospodařících rolníků a ostatních osob podléhajících dodávce zemědělských výrobků) je datace archiválií určena odhadem a je uvedena v hranatých závorkách.

Jazykem celého archivního fondu je čeština.

Vzhledem k absenci dalších dokumentů s archivní hodnotou dochovaných z činnosti původce, je archivní fond z hlediska úplnosti materiálu považován za torzo. Chybí zápisy z jednání pléna, rady a komisí z let 1945–1964, podací protokoly z let 1954–1964, veškeré účetní a evidenční knihy, rovněž není dochován téměř žádný spisový materiál.

Další archiválie vzniklé z činnosti původce MNV Želčany jsou uloženy jako posteriora v archivním fondu Archiv obce Želčany. Jedná se o knihu vydaných domovských listů a pracovních knížek vedenou v letech 1879–1948 a podací protokol z let 1941–1948.

Před vlastní inventarizací archivního fondu došlo k jeho fyzickému vyčištění a zabalení knihy do balicího papíru. Archiválie uložené v archivním fondu MNV Želčany nejsou poškozeny.

Před zpracováním byla celková metráž archivního fondu 0,10 bm.

Po inventarizaci je celková metráž archivního fondu 0,07 bm, z toho připadá 0,04 bm na úřední knihu a 0,03 bm na karton. Rozdíl mezi původní a současnou metrází je způsoben sloučením spisů uložených ve dvou kartonech o původní metráži 0,06 bm, které nebyly zcela zaplněny, do jednoho kartonu, jehož metráž činí 0,03 bm a přesunem archiválií mezi jednotlivými archivními fondy.

Vyřazení archiválií z evidencí NAD z důvodu přehodnocení významu nebylo v archivním fondu provedeno.

Do archivního fondu Místní národní výbor Želčany byly z archivního fondu ONV Blovice (č. př. 418, kar 149) přesunuty účetní uzávěrky obce z let 1945–1948 o celkové metrāži 0,01 bm (SOAP/050-0028/2017).

Do archivního fondu MNV Chválenice byla z archivního fondu MNV Želčany přesunuta inventární kniha z let 1966–1967 o celkové metrāži 0,01 bm (SOAP/050-0029/2017).

Zápisy o přesunu archiválií mezi výše uvedenými archivními fondy jsou součástí jejich spisů o fondech.

Archivní fond je uložen ve Státním okresním archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond MNV Želčany patří mezi torzovitě dochované fondy národních výborů. S výjimkou obecní pamětní knihy a spisového materiálu 1945–1953 chybí téměř veškerá agenda MNV.

Zajímavým zdrojem informací je právě výše zmíněná pamětní kniha (inv. č. 1), ve které je kronikářem zachycen politický, společenský a kulturní život obce.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

V letech 2016–2017 ve Státním okresním archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích archivní fond Místní národní výbor Želčany uspořádala a archivní pomůcku vyhotovila Jana Mašková.

V Blovicích dne 12. 1. 2017

.....

Jana Mašková

Seznam použitých pramenů a literatury

1. Prameny

Tištěné

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, I. díl, sv. 1.
Praha: Federální statistický úřad, 1978.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, II. díl, sv. 1.
Praha: Federální statistický úřad, 1978.

Seznam matričních obvodů v českých krajích, Praha : Ministerstvo vnitra, 1950

2. Literatura

ČECHOVÁ, Gabriela. Vývoj organizace a působnosti národních výborů v českých zemích v letech 1945–1960, *Archivní časopis*, 1962, roč. 12, s. 129-147.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

ŠTROBLÍK, Vladimír. Vývoj místních a městských národních výborů na území České republiky (1945–1990), *Archivní časopis*, 2001, roč. 51, s. 73-90.

Příloha

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
čl.	článek
č. př.	číslo přírůstku
Čd	číslo dokumentu
ČSL	Československá strana lidová
ČSR	Česká socialistická republika
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventurní číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
JZD	jednotné zemědělské družstvo
MěNV	městský národní výbor
MNV	místní národní výbor
OA	okresní archiv
ONV	okresní národní výbor
ppr	podací protokol
Sb.	Sbírka
ukn	úřední kniha

INVENTÁRNÍ SEZNAM

Úřad národního výboru**I. Úřední knihy****Kniha pamětní**

1	Pamětní kniha Obecní úřad Želčany 1925–1945 Místní národní výbor Želčany 1945–1964 Místní národní výbor Chválenice 1964–1973	(1925) 1945–1964 (1973)	ukn 1
---	---	-------------------------	-------

II. Spisový materiál**a) Registrurní pomůcky**

2	Podací protokol (seznam doručené a odeslané pošty)	1945–1953	ppr 1
---	--	-----------	-------

b) Spisy**Bezpečnost a ochrana veřejného pořádku**

3	Trestní listy, zprávy o rozsudku	1946–1949	kar 1
---	----------------------------------	-----------	-------

Evidence obyvatelstva, matriční záležitosti

4	Matriční záležitosti (domovské právo, manželský původ)	1945–1948	kar 1
---	---	-----------	-------

Evidence a správa majetku

5	Správa národního majetku – vyhlášky	1946	kar 1
---	-------------------------------------	------	-------

Finanční hospodaření

6	Rozpočet	1952	kar 1
7	Účetní uzávěrky	1945–1948	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
Zemědělství			
8	Seznam zemědělských závodů JZD, jejich členů, jednotlivě hospodařících rolníků a ostatních osob podléhajících dodávce zemědělských výrobků	[1953]	kar 1
Zemědělská výroba			
9	Přihlašovací lístek pro přihlášku a soupis koní	1946	kar 1
10	Soupis hovězího dobytka	1952	kar 1
11	Smlouvy o výrobě, výkupu a dodávce zemědělských výrobků	1950	kar 1
12	Dodatečné předpisy mléka a vepřového masa pro soukromý sektor	1951	kar 1
Zemědělská půda			
13	Obecní rozpisový sumář	1951–1952	kar 1
14	Zápis do pozemkové knihy (Čd 342/48)	1948	kar 1
Lesy			
15	Seznam vlastníků lesů a výše ročních příspěvků	1946	kar 1

Název archivní pomůcky:	Místní národní výbor Želčany
Značka archivního fondu:	MNV Želčany
Časové rozmezí:	(1925) 1945–1964 (1973)
Počet evidenčních jednotek:	3 (1 úřední kniha, 1 podací protokol, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	15
Rozsah v bm:	0,07
Stav ke dni:	12. 1. 2017
Zpracovatelka archivního fondu:	Jana Mašková
Zpracovatelka archivní pomůcky:	Jana Mašková
Počet stran:	15
Počet exemplářů:	5
Schválila:	Mgr. Petra Martínková

dne 12. 1. 2017 – č. j. SOAP/050-0030//2017